نورمحمد غفوري ۲۰۱۵/۱۰/۰۱

سیاست او سیاسي موخې

انسان د ژوندي او ټولنیز موجود په حیث د بشري ټولنې په د ننه کې د ټاکلو اړیکو په جال کې ژوند کوي چې ځینې یې د زیږیدو او لوئیدو د محل، شرایطو او اوضاع له لوری وربانديې تپل شوی او بدلون یې تر ډیرې اندازې د فرد له واکه وتلی کار دی او یا خو د هغه چاپیریال د خلکو جمعی ارادې او فعالیت ته اړتیا لري. خو انسان کولای شی چې د ځینو نورو اړیکو په بدلون، نوښت او پریکونې کې د خپلې ارادې سره سمه برخه واخلي او یا یې پخپل زړه انتخاب او جوړې کړي. پوهانو دا ټولنیزې اړیکې چې په ټولنه کې د انسانانو تر منځ شتون لري، په غوره ډول په سیاسي، ټولنیزو، کلتوری او اقتصادی برخو ویشلې چې سیاسي برخه یې په لوړه سطحه او پیچلې اړیکې دي. سیاسي هدفونه ټولې هغه موخې په بر کې نیسي چې د سیاسي اړیکو په ډګر کې د هغو له پاره هاند او هڅې کیږي.

د جامعې د اړیکو سیاسي ډګر لکه چې له نامه څخه یې ښکاري له سیاست سره پیوند لري. د سیاست له پاره پوهانو په ډیر شمیر او رنګ، رنګ (تقریبا ۲۰۰) تعریفونه وړاندې کړي. سیاسي هدفونه هم د همدې تعریفونو په رڼا کې څیړل کیدای شي.

څرنګه چې د هغومره ډیرو تعریفونو څیړل په یوه لیکنه کې نه په زړه پوري، نه لازم او نه اړین دی؛ نو د سیاسي علومو پوهانو دا په دریو غوره ګروپو او مهمو کتګوریو ویشلي دي:

لومړی: د سیاست هغه تعریفونه دي چې سیاست له ځواک سره تړلی او د (قدرت علم) بولي. دا تعریف له ډیر پخوانه د سیاست له پاره په نظر کې نیول شوی. ددې تعریف پر اساس سیاسي هدفونه د سیاسي قدرت د ترلاسه کولو او د هغو د ساتلو لاري چاري او میتودونه دي. یا په یوه جمله کې ویلای شو چې سیاسي هدف د سیاسي قدرت تر لاسه کول، ساتل او په هغو کې د ځان شریکول دي.

دوهم: د سیاست هغه تعریفونه دی چې (سیاست د دولت) علم بولي. ددې کتګوري تعریفونو پرښتې سیاست د دولتي چارو څیړل او تر بحث لاندې نیول دي چې په رڼا کې یې سیاسي هدفونه د دولتي چارو د سمون او اغیزمنتیا له پاره هر ډول هڅې او کوښښونه جوړوی.

دریم: د سیاست هغه نور ډول، ډول تعریفونه چې د پاسنیو دوو کتګوریو څخه د باندې مطرح شوي، خو په یو شکل نه یو شکل له پاسنیو کتګوریو سره اړیکه نیسي. ځینې سیاست پوهان وایي چې سیاست هغه علم دی چې موږته راښئي چې څوک بریالیتوب تر لاسه کوي، څه وخت یې تر لاسه کوي ولې او څنګه بریالیتوب ته رسیږي؟ په دې صورت کې سیاسي هدفونه هم په سیاسي لوبو کې د وړلو د وخت پیژندلو، علت او روشونو زده کړه ده.

د آلمان ستر ټولنپیژندونکي (ماکس ویبر) بیا سیاست هغه شغل او هڅې بولي چې د سیاسي قدرت د ترلاسه کولو او په نورو باندې د نفوذ د عملي کولو له پاره سرته رسیږي. دلته سیاسي هدفونه د قدرت تر لاسه کول او یا په مختلفو (ولسوالیو، ولایتي او یا هیوادنیو) سطحو کې په سیاسي ځواک کې د ځان شریکول دي.

د ټولنې مختلف افراد د سیاسي ځواک د ترلاسه کولو او په هغو کې د شریکولو له پاره یو له بله متفاوتې انګیزې لري. ځینې غواړي چې سیاسي قدرت ددې له پاره تر لاسه کړي چې هغه د ولسونو د خدمت او د وطن د سمسورتیا له پاره په کار واچوي. ځینې نور بیا سیاسي قدرت د شخصي هدفونو د ترلاسه کولو- د خلکو تر لاس او فشارلاندې ساتلو، د شخصي شتمنیو زیاتولو، د عیش او عشرت له پاره د شرایطو برابرولو، د ځمکو د غصبولو، د بلډنګونو د لوړولو او د خپلو جیبونو او بانکي حسابونو د پرسولو وسیله بولي او غواړي چې له دې لارې د وسلو، پیسو او احترام څښتن شي. ځینې بیا هسې د قدرت د نیولو لیوال وی او هدف یې د ځان ښودنه او د رقیبانو ناکامي وی او له دې څخه لذت او خوند اخلي.

په مجموع کې ویلای شو چې ټول هغه کوښښونه، چلندونه او روشونه چې د ټولنیز یوځایي ژوندانه د تنظیم او سمون له پاره په پریکړو کې د برخې اخیستو او د دولتي میکانیزمونو د اداره کولو له پاره سرته رسیږي، سیاست دی. سیاست د ټولنیزو ګروپونو رهنمایي کول او د سیاسي قدرت د استعمال له لارې مطلوب لوري ته د ټولنې بوول دي. سیاست د سیاسي ځواک د ارګانونو د مختلفو پوړونو ترمنځ د اړیکو تنظیم او له هغو سره د ولسونو د مناسباتو ټاکل دي. سیاست د ښه حقوقي نظم رامنځته کول او د سولې، آزادۍ، برابرۍ، ورورولۍ او عدالت پلي کول دي. سیاست ټول هغه فعالیتونه په غیږ کې نیسي چې د ټولنیزو ستونزو د حلولو، د ټول ملت د هوساینې او د ټول هیواد د ښیګڼو له پاره کارول کیږي. سیاست د ټولنې په ټولو برخو او پوړیو کې د مختلفو طبقو او قشرونو ترمنځ د موجودو او مسلطو مناسباتو د ساتلو یا تغیر او ښیګڼې له پاره هڅې او هاند دی. دا هڅې او کوښښونه د هیواد په دننه کې د مختلفو ټولنیزو ګروپو او طبقو د ګټو او علایقو ترمنځ کشمکشونه او ټکرونه او د هغو د حل له پاره د لارو چارو موندل هم په غیږکې نیسي.

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلیکنې د لیکنیزې بڼې پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له رالیږلو مخکې په ځیر و لولئ

هغه څوک چې د سیاست ډګر ته را وړاندې کیږی، لازمه ده چې د خپلو ګټو په پیژندلو، د علایقو په تشخیص او د هدفونوپه روښانه کولو کې زیار وباسي. هغه کسان، سیاسي سازمانونه اوګوندونه چې په هیوادنی او بهرنی کچه یې خپلې سیاسي موخې په روښانه ډول نه وی تشخیص او فورمول بندي کړي، د هدف په لور د تلو آسانه، نږدې او کم مصرفه لاریې نه وي معلومه کړي؛ د سیاست په پراخه ګرداب کې د سختو غوټو سره سره بریالیتوب ته نه شي رسیدای. په نورو عباراتو ویلای شو چې یوه شخص او سیاسی ډلې ته لازمه ده چې خپل د اوږدې مودې غایي او ستراتیژیک سیاسی هدفونه ښه وپیژنی، د همدغو ستراتیژیکو اساسي هدفونو په رڼا کې د هرې انتخاباتی دورې له پاره د ولس د مینې او علاقې وړ د منځنی مودې (متوسط المدت) پلانونه او عملی پروګرامونه را وباسي او د هر کال او ټاکلې پیښې په وړاندې د لنډې مودې او ورځې مهم شعارونه تشخیص او خلکوته وړاندې کړي. یوازې د اوږدې، منځنی او لنډې مودې د پلانونو، شعارونو او پروګرامونو په وړاندې کولو سره ګوند کولای شی چې د خلکو ترمنځ د ژوندي او فعال ارګانیسم په حیث تبارز وکړي او د پرګنو سره په دوامدار تماس کې خپل حیثیت او اعتبار لوړ وساتي. د سیاسي ګوند له پاره یوازې د اوږدې مودې د ستراتیژیکو هدفونو تدوین او ملت ته وړاندې کول د بریالیتوب ډاډمنه وسیله نه شی ګرځیدای. د ګوند د اوږدې مودې په غایی او ستراتیژیک مرام کې ټولې اساسي غوښتنې په لنډه او نسبتا مجرده بڼه تدوین او د ملي منافعو په چوکاټ کې د هغو ټولنیزو طبقو او ګروپونو ګټې تسجیل کیږي چې ګوند یې د دفاع او ساتلو له پاره ځان ژمن بولی.

خو د زمانې په اوږدو کې د شرایطو له بدلون سره سم د همدې اساسی اهدافو د تطبیق او د په نظر کې نیول شوو ټولنیزو ګروپونو او طبقاتو د ګټو د ساتلو له پاره د انتخاباتو په هره دوره کې د جمهوري ریاست، ولسی شورا، ولایتی شوراګانو او ولسوالي شوراګانو د چوکیو د ترلاسه کولو له پاره په هره سطحه د داسي موخو، پالیسیو او تکتیکونو ټاکلو او ملت ته وړاندې کولو ته اړتیا ده چې په معینو شرایطو او ټاکلي ټولنیز، اقتصادی او کلتوری حالت کې د ګوند له پاره بریا تضمین کړي.

داخبره هم د یادولو وړ ده چې سیاسی فعالیتونه د سیاسی موخو د ترلاسه کولو له پاره کیږي او دا بیا د ټولنیزو فعالیتونو سره توپیر لري. سیاسی ګوند یو محدود ټولنیز محلی عام المنفعه سازمان نه دی چې په وعظ، نصیحت او په معین محل کې د خیریه پروژو په سرته رسولو اکتفأ وکړی؛ بلکې هر سیاسی ګوند د دولتی چارو په سمون کې د پراخه وندې اخیستو او امکاناتو د ترلاسه کولو په خاطر د سیاسی ځواک د ترلاسه کولو او د واک په مختلفو سطحو کې د ګډون له پاره زیار باسي. سیاسی ګوند کال پر کال او د انتخاباتو په هر دوران کې خپل فعالیتونه ارزوی او خپل بریالیتوبونه پر ګوته کوي. بریالي سیاسي ګوندونه هغه دي چې په هر کال او هره انتخاباتی دوره کې په دولتی واک کې د ګډون زیات امکان تر لاسه کړي او په ملت کې د خپلو پلویانو اندازه ډیره کړي. هغه ګوندونه چې د خپلې سیاسي بوختیا او د غړو له ستړیا سره سره د سیاسي ځواک په مختلفو سطحو کې د ګډون په اړه پرمختګونه ونه لري، په تدریج سره د ولسونو ترمنځ خپل اعتبار جګ نه کړي او د رایو سلنه یې زیاته نه شي؛ ناکام ګوندونه دی چې باید د خپل فعالیت او رهبرۍ په روشونو او میکانیزمونو کې بدلون راولي.

همدا علت دی چې دموکراتیک ګوندونه د هرې انتخاباتی دورې په پای کې پخپلو فعالیتونو د سره نظر کوي. که ګوند د پرمختګ په حال کې وي، نو د فعالیت همغه تر کار لاندې اساسی روشونه پراخوي او د موجودې رهبرۍ کادرونه (او یا په کم تغیر او تکمیل سره) د راتلونکې مودې له پاره هم په کار ګماري. خو که ګوند په کومه انتخاباتی دوره کې د پرمختګ په حال کې نه وی او په دولتی ځواک کې یې برخه نه وي زیاته شوې، د ولس ترمنځ یې اوتوریته او حیثیت لوړ نه وي تللی، د رایو فیصدی یې نه وي جګه شوې، د ګوند په غړو کې د کار او فعالیت انګیزه او علاقه کمه وي؛ نو ګوند د خپل فعالیت په روشونو او د رهبرۍ په میتودونو کې بدلون راولي، د نوو رهبري کادرونو د کار او ابتکار له پاره لاره خلاصوي او ولسونو ته د رهبرۍ نوي بدیلونه وړاندې کوي. که ګوندونه وخت په وخت د خپل فعالیت په معمولو طریقو کې بدلون را نه ولي، د پخوانیو یو ډوله (یکنواخته)، بې نتیجو او ناکامو روشونو په پایله کې یې غړی له فعالیته لویږی، نا امیده او مأیوسه کیږي او د ګوند او ګوندیانو د فعالیت مثمریت او موءلدیت کمیږي. باید په یاد ولرو چې د ګوندي فعالیت د هرې نوې طریقی د عملي کولو له پاره نویو ابتکارونو او نویو رهبري څېرو ته هم اړتیاده.

(پای)

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلیکنې د لیکنیزې بڼې پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له رالیږلو مخکې په ځیر و لولئ